

Szkodliwość gatunku

Stadium szkodliwym są gąsienice. Żer w wiechach prowadzi do ich łamania się i zasychania, co skraca okres pylenia i redukuje ilość pyłku. Przegryzanie znamion skutkuje gorszym i nierównomiernym zaziarnieniem kolb, natomiast uszkodzenie zawiązków kolb prowadzi najczęściej do ich obumarcia. Powszechnie występujące uszkodzenia pochwy liściowej, nasady liścia i nerwu głównego są przyczyną pękania i łamania się blaszki liści oraz stopniowego zamierania liści, co prowadzi do zmniejszenia się powierzchni asymilacyjnej roślin. Wygryzanie kanałów w łodygach jest przyczyną zasychania górnych części roślin powyżej miejsca silnego uszkodzenia oraz łamania się łodyg w tych miejscach. Szczególnie szkodliwe dla plonu są złomy łodyg poniżej miejsca osadzenia kolby zwłaszcza, gdy łodyga leży na glebie (fot. 4). Żerowanie gąsienic w kolbach prowadzi do bezpośredniego ubytku ziarna (fot. 5). Ponadto podgryzanie kolb u nasady powoduje ich zwisanie, a następnie odrywanie się i opadanie na glebę, gdzie ulegają zniszczeniu.

Dodatkowe straty powstają wskutek porażania uszkodzonych roślin przez patogeny będące sprawcami wielu chorób kukurydzy (fot. 6). Za szczególnie szkodliwe uważa się grzyby z rodzaju *Fusarium*, *Trichothecium*, *Trichoderma* i *Penicillium*, które posiadają zdolność wytwarzania groźnych dla zdrowia ludzi i zwierząt mikotoksyn.

W ostatnich latach omacnica prosowianka zwiększa swój zasięg występowania w Polsce, przesuując się systematycznie w kierunku północnym, stanowiąc poważne zagrożenia dla kukurydzy na coraz większej powierzchni kraju.

Identyfikacja i biologia

Osobniki dorosłe omacnicy prosowianki to motyle o rozpiętości skrzydeł 25-30 mm. Przednie skrzydła są jasnobrązowe do brunatnych z ciemniejszym brzegiem i dwoma falistymi liniami poprzecznymi, tylne natomiast są barwy słomkowej (fot. 1). Jaja są białe, okrągłe, lekko spłaszczone, średnicy około 0,5 mm, układane w złoża po 20-30 i więcej sztuk (fot. 3). Gąsienice długości 25-30 mm mają zabarwienie cieliste z brązowymi plamkami na każdym segmencie i z ciemniejszym paskiem na grzbiecie (fot. 2). Poczwarła jest jasnobrązowa.

Rocznie występuje jedno pokolenie szkodnika. Zimują gąsienice w resztkach poźniwnych i chwastach gruboładogowych, które w maju przędą kokony i przepoczwarczają się. Wylot motyli rozpoczyna się od połowy czerwca, a okres ich lotu trwa zwykle od 4 do 6 tygodni. Od końca czerwca samice rozpoczynają składanie jaj na dolnych powierzchniach blaszek liści, w pobliżu nerwu głównego, najczęściej w środkowych piętach liści kukurydzy. Po 5-15 dniach wylęgają się gąsienice, które początkowo żerują w pochwach liściowych, w wiechach, zawiązkach kolb, na znamionach oraz pod liśćmi okrywowymi kolb. Po okresie żerowania wstępnego i osiągnięciu długości 12-15 mm gąsienice, wgrzyzają się do łodyg i kolb. W łodygach żywią się

rdzeniem, natomiast w kolbach wyjadają miękkie ziarniaki, a następnie osadkę. Przez otwory wyrzucane są na zewnątrz charakterystyczne białawe trociny. We wrześnie gąsienice opuszczają dotychczasowe miejsca żeru i wgrzyzają się w podstawę łodygi lub pierwsze międzywęźle najmniej uszkodzonych roślin, gdzie zimują w przygotowanej jamce.

Metody zwalczania szkodnika

W celu ograniczenia strat powodowanych przez omacnicę prosowiankę konieczne jest łączne stosowanie wszystkich metod zapobiegania jej wystąpieniu oraz zwalczania. Podstawową czynnością, pozwalającą zmniejszyć nasilenie szkodnika jest przestrzeganie zmianowania, dobieranie do uprawy odmian mniej podatnych na żerowanie gąsienic, a także wykonanie po zbiorze plonów dokładnego rozdrobnienia resztek poźniwnych i głębokiego ich przyorania. Ponadto należy stosować optymalne nawożenie, zwłaszcza azotem oraz prowadzić zwalczanie chwastów gruboładogowych na plantacji i w jej otoczeniu.

W przypadku zagrożenia plonu kukurydzy przez omacnicę prosowiankę wynoszącym 15% roślin uszkodzonych w uprawie na ziarno i CCM oraz 30-40% w uprawie na kiszonkę, należy podjąć zwalczanie szkodnika metodą chemiczną lub biologiczną.

W metodzie chemicznej zaleca się dwukrotne opryskiwanie roślin insektycydem. Pierwszy zabieg należy wykonać po zaobserwowaniu pierwszych złoż jaj, co najczęściej przypada pod koniec czerwca lub w pierwszych dniach lipca, w okresie, gdy rośliny kukurydzy wyrzucają wiechy, natomiast drugi (podstawowy) wykonuje się 10-14 dni później, co najczęściej zbiega się w czasie z końcowym okresem rozwijania się wiech, ale jeszcze przed pyleniem. Aby zabieg mógł być wykonany w okresie, gdy rośliny osiągają ponad dwa metry wysokości, konieczne jest pozostawienie na plantacji dróg przejazdowych dla ciągnika z opryskiwaczem o belkach podnoszonych ponad wierzchołkami roślin lub zastosowanie ciągników „szczudłowych” bądź przeprowadzenie zabiegu agrolotniczego.

W metodzie biologicznej wykorzystuje się pasożyta jaj omacnicy prosowianki – kruszynka (*Trichogramma spp.*). Kapsułki zawierające żywe poczwarki entomofaga nanosi się na plantacje dwukrotnie: bezpośrednio po zaobserwowaniu pierwszych złoż jaj szkodnika oraz 7 dni później.

Fot. 3. Złoże jaj omacnicy prosowianki (P. Bereś)

Fot. 4. Złomy łodyg poniżej kolby (P. Bereś)

Fot. 5. Uszkodzona kolba (P. Bereś)

Fot. 6. Kolba wtórnie porażona przez grzyby z rodzaju *Fusarium* (P. Bereś)

Ulotka nie jest przeznaczona do celów komercyjnych

**Publikacja: Główny Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa
Nakład: 4000 egz.
2007 rok**

Omacnica prosowianka (*Ostrinia nubilalis* Hbn.)

Fot. 1. Motyl omacnicy prosowianki na liściu kukurydzy (P. Bereś)

Fot. 3. Dorosła gąsienica omacnicy prosowianki (P. Bereś)